

طیبیان، حسین

مناظره دو عالم اهل سنت (اسکافی و جاحظ) پیرامون برتری حضرت علی علیه السلام / حسین
طیبیان۔ قم: وثوق، ۱۳۹۰۔
۱۶۰ ص.

ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۷-۰۹۸-۳

۱. اسکافی، محمد بن عبدالله، ۲۴۰ ق۔ - مناظره‌ها.

۲. جاحظ، عمرو بن بحر، ۱۵۰-۲۵۵ ق۔ - مناظره‌ها.

۳. علی بن ابی طالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق۔ - اثبات خلافت.

۴. اهل سنت - دفاعیه‌ها و ردیه‌ها.

BP ۲۲۳/۵۲ م ۸ ط ۹

۲۹۷/۴۵۲

مناظره دو عالم اهل سنت (اسکافی و جاحظ) پیرامون برتری حضرت علی علیه السلام

✓ نگارنده: حسین طیبیان

✓ به کوشش: حمیدرضا شجاعی فرد

✓ ناشر: وثوق

✓ فوبت چاپ: اول، ۱۳۹۰

✓ شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

✓ قیمت: ۲۵۰۰ تومان

✓ لیتوگرافی: امام سجاد

✓ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۷-۰۹۸-۳

✓ چاپ: زیتون

✓ صفحه آرای و تنظیم: واحد آماده سازی انتشارات وثوق

آدرس دفتر مرکزی:

قم: خیابان صفائی، کوه ۸۸ (بیگدلی)، کوه ۹، پلاک ۱۵۹، تلفکس: ۷۷۳۵۷۰۰، همراه: ۰۹۱۲۲۵۵۲۵۸۳۹
تهران: خیابان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، ابتدای معبد نقری، بن بست بقیعاری، پلاک یک، طبقه ۱۵ / همراه: ۰۹۱۲۲۵۵۲۵۸۳۹

www.nashrvosoogh.com

Email: vosoogh_m@yahoo.com

شماره پیامک انتقادات و پیشنهادها: ۰۹۱۲۲۵۵۲۵۸۳۹

مراکز بخش:

تهران: خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، کوچه اتوری، پلاک ۱۳، انتشارات هانف: ۶۶۴۱۵۴۲۰

تبریز: خیابان امام، چهارراه شهید بهشتی، جنب مسجد حاج احمد، مرکز کتاب رسانی صبا، ۳۳۵۷۸۶

کاشان: میدان کمال الملک، نیش پاساژ شیرین، ساختمان شرکت فرش، واحد ۶، کلک زرین ۴۴۶۴۹۰۲

اهواز: خیابان حافظ، بین نادری و سیروس، کتاب اسود تلفن: ۲۹۳۳۳۱۵ - ۲۲۱۶۶۴۸

ایرجان: خیابان فخر رازی، کوچه ۱۰۰، پلاک ۱۰۰، تلفن: ۶۶۳۸۲۸۲۰۰

فهرست مندرجات

۱۱	«مقدمه»
۱۵	(مناظره اسکافی و جاحظ)
۱۶	جاحظ: - ابوبکر اوّل مسلمان است
۱۹	- چرا علی علیه السلام نباشد؟
۲۰	اسکافی: - تقلید کورکورانه ممنوع!
۲۱	- کوشش بی فایده
۲۲	- عملکرد معاویه و بنی مروان
۲۲	- لعن علی علیه السلام بر منابر
۲۴	- بهترین مردم
۲۵	- ما در نماز جمعه نیستیم
۲۶	- ای دشمن خدا! دروغ گفتی
۲۶	- دشنام به علی علیه السلام دشنام به پیامبر صلی الله علیه و آله است
۲۷	- بدعت به جای سنت
۲۸	- فراعنه بنی امیه چه کردند!
۳۰	- اگر ابوبکر اوّل مسلمان بود
۳۱	- روایاتی که می گوید علی علیه السلام اوّل مسلمان است
۳۲	- حدیث ابن مسعود
۳۳	- حدیث عفیف کندی
۳۴	- عیادت از فاطمه علیها السلام
۳۵	- ازدواج فاطمه علیها السلام به امر خدا بود
۳۶	- بر شما باد به شیخ علی بن ابیطالب علیه السلام
۳۷	- اوّل کسی که نماز خواند
۳۸	- حدیثی از عمر بن الخطاب از نبی اکرم صلی الله علیه و آله

- ۴۰ - حسن بصری چه می گوید.....
- ۴۱ - شعری از ابوسفیان.....
- ۴۲ - آیا به طفل، مسلمان می گویند؟.....
- ۴۲ - دعوت به اسلام معنای آن تکلیف است.....
- ۴۵ - اختلاف در سن علی علیه السلام هنگام قبول اسلام.....
- ۴۷ - حد وسط گیری غلط است.....
- ۴۸ - جاحظ: - علی علیه السلام انسان فوق العاده ای نبود.....
- ۴۹ - شرائط مسلمان شدن در علی علیه السلام موجود نبود.....
- ۵۱ - اسکافی: - اسلام علی علیه السلام عالم عارف بود.....
- ۵۲ - چرا علی علیه السلام به شرک میل نکرد؟.....
- ۵۴ - چرا کسی به ایمان علی علیه السلام اعتراض نداشت؟.....
- ۵۶ - فرق بین خوب و تر از او؟.....
- ۵۶ - ابن عمر و بیعت خفّت بار او با حجاج.....
- ۵۹ - معاذ، عمر را از سنگسار کردن حامله منع می کند.....
- ۶۰ - جاحظ: - علی علیه السلام خود ادعای سبقت در اسلام نداشت.....
- ۶۱ - اسکافی: - ادعای جاحظ دروغی بیش نیست.....
- ۶۲ - علی علیه السلام و دعوت از فرزندان عبدالمطلب (خبردار).....
- ۶۳ - علی علیه السلام هرگز با کودکان دیده نشد.....
- ۶۴ - حدیث حرکت درخت.....
- ۶۵ - لطف الهی علی علیه السلام را از سایر اقوام جدا کرد.....
- ۶۶ - انصاف بدهید.....
- ۶۶ - جاحظ: - اسلام ابی بکر و ... برتر است.....
- ۶۸ - اسکافی: - گفتار جاحظ در مقابل دلائل آسمانی.....
- ۶۹ - معنای ۷ سال قبل از همه نماز خواندن.....

- ۷۱ - مبعث روز دوشنبه و اسلام علی علیه السلام روز سه شنبه بود.....
- ۷۱ - جاحظ می گوید که ابوبکر جهاندیده بود.....
- ۷۳ - مقام هارونی و شباهت به ابراهیم علیه السلام.....
- ۷۵ - کمک بنی هاشم و عناد جاحظ.....
- ۷۷ - چرا ابوطالب جعفر را کمک نکرد.....
- ۷۷ - جاحظ: - ابوبکر با اسلامش تنها و فقیر شد.....
- ۷۸ - اسکافی: - ثروت و شهرت ابوبکر به ضرر اوست.....
- ۷۹ - مقایسه ای بین دو مصاحبت.....
- ۸۰ - جاحظ: - ابوبکر در مکه شکنجه می شد و علی در آسایش بود.....
- ۸۱ - اسکافی: - دین و عقل جاحظ راهنمای او نیست.....
- ۸۲ - سه سال در شعب و زحمات علی علیه السلام.....
- ۸۲ - داستان خصار از زبان خود آن حضرت.....
- ۸۴ - آنان که در مکه شکنجه شدند.....
- ۸۶ - جاحظ: - برای ابوبکر مقامی است که احدی به آن نمی رسد.....
- ۸۶ - اسکافی: - باطل به ابو عثمان خیانت کرد.....
- ۸۷ - حال علی علیه السلام در شعب و مقایسه آن با حال ابوبکر.....
- ۸۸ - معنای عاقبت برای متقین است.....
- ۸۹ - جاحظ: - بین محنت مکه و مدینه فرق است.....
- ۹۰ - اسکافی: - با پیامبر بودن اختصاص به ابوبکر نداشت.....
- ۹۰ - خوابیدن در رختخواب پیامبر صلی الله علیه و آله.....
- ۹۲ - بذل جان، بالاترین جود است.....
- ۹۲ - صور مختلف فضیلت فراش.....
- ۹۴ - اطاعت بی چون و چرا.....
- ۹۵ - فداکاری در خندق و احد.....

- جاحظ: - خوابیدن در رختخواب در قرآن نیست به خلاف مصاحبت در غار.... ۹۶
- اسکافی: - تواتر حدیث فراش ۹۶
- اسم ابوبکر نیز در قرآن نیامده و ذکر آیات فراش ۹۷
- جاحظ: - پیامبر به علی گفت که مکروهی به تو نمی‌رسد ۹۸
- اسکافی: - دروغی آشکار از ابوبکر اصم و جاحظ ۹۹
- ابوبکر هم در بودنش در غار فضیلتی نداشت ۱۰۰
- جاحظ: - فضیلت ابوبکر در آیه غار ۱۰۱
- اسکافی: - آیه غار به ضرر ابوبکر است ۱۰۱
- سکنه بر ابوبکر نازل نشد ۱۰۳
- معنای صاحب در آیه ۱۰۴
- جاحظ: - مواردی از فضائل ابوبکر ۱۰۵
- اسکافی: - فضیلت به تعداد ایمان آورندگان نیست ۱۰۵
- محنت فقیر بیشتر است ۱۰۶
- توجیه جاحظ به الحاد منجر می‌شود ۱۰۷
- جاحظ: - فضائل دیگر ابوبکر! ۱۰۸
- اسکافی: - موازید دیگر از برتری فراش بر غار ۱۰۸
- جاحظ: - مسجدی که ابوبکر بنا کرد ۱۰۹
- اسکافی: - چگونه چنین چیزی امکان دارد ۱۱۰
- چهره ابوبکر ۱۱۰
- جاحظ: - برای یافتن ابوبکر نیز ۱۰۰ شتر تعیین شد ۱۱۱
- اسکافی: - این کلام و هذیان یک مست یکی است ۱۱۱
- جاحظ: - ابوبکر مردم را به اسلام دعوت می‌کرد ۱۱۲
- اسکافی: - ابوبکر توانست تنها پسرش را مسلمان کند ۱۱۲
- اسلام جعفر به امر ابوطالب ۱۱۳

- ۱۱۴ - پدر ابوبکر و همسر او نیز مسلمان نشدند.....
- جاحظ: - اهل بیت ابوبکر و اکثر رفقای او مسلمان شدند..... ۱۱۵
- اسکافی: - چه کسی از اهل بیت او مسلمان شد؟..... ۱۱۶
- کدام رفیق ابوبکر به دست او مسلمان شد؟..... ۱۱۷
- ابوطالب و حسن دعوت او..... ۱۱۸
- اول اهل بیت سپس دیگران..... ۱۱۹
- نمونه‌هایی از دعوت نیکو..... ۱۲۰
- جاحظ: - آزاد کردن بنده‌ها و نزول آیاتی از قرآن..... ۱۲۰
- اسکافی: - باز هم دروغ..... ۱۲۱
- جاحظ: - انفاق ابوبکر نظیر نداشت..... ۱۲۲
- اسکافی: - مال ابوبکر در کجا صرف شد؟..... ۱۲۲
- علی علیه السلام تنها کسی بود که به آیه نجوی عمل کرد..... ۱۲۴
- ابوبکر به پدر خویش انفاق نمی‌کرد..... ۱۲۵
- جاحظ: - بعضی اصحاب فضائلی داشتند که علی نداشت..... ۱۲۵
- اسکافی: - فضیلت علی علیه السلام از همه اصحاب بیشتر است..... ۱۲۶
- بعض فضائل که جاحظ گفته فضیلت نیست..... ۱۲۷
- انفاق علی علیه السلام به حسب حالش بود و ذکر چند نمونه..... ۱۲۸
- جاحظ: - در عریش بودن ابوبکر مهم‌تر از جهاد علی است..... ۱۲۹
- اسکافی: - رسول خدا صلی الله علیه و آله شجاع‌ترین بشر بود..... ۱۳۱
- چرا ابوبکر را طرف نسبت با رسول خدا صلی الله علیه و آله قرار می‌دهید..... ۱۳۴
- اختلاف مواقف رسول خدا صلی الله علیه و آله همه به مصلحت بود..... ۱۳۵
- حالات مختلف یک فرمانده..... ۱۳۶
- ابوبکر هرگز به سوی کسی شمشیر نکشید و تیری نینداخت..... ۱۳۷
- مجاهدین و در رأس آنها علی علیه السلام محبوب خدایند..... ۱۳۸

- ۱۳۹..... - مراتب جهاد
- ۱۴۰..... - علی علیه السلام شبیه ترین مردم به رسول خدا صلی الله علیه و آله بود
- ۱۴۱..... - مرثیه هند
- ۱۴۱..... - علت شباهت علی علیه السلام به رسول خدا صلی الله علیه و آله
- ۱۴۳..... جاحظ: - از کجا معلوم که جنگ دلیران برای خدا بود؟
- ۱۴۴..... اسکافی: - دشمنی با خدا و رسول او است یا عناد؟
- ۱۴۵..... - رسول خدا صلی الله علیه و آله علی علیه السلام را بزرگ می شمرد
- ۱۴۶..... جاحظ: - ارزش واقعی برای صاحب نفس معتدل است
- ۱۴۶..... اسکافی: - احتمال جاحظ درباره ابوبکر هم می آید
- ۱۴۷..... جاحظ: - علی می دانست که کشته نمی شود
- ۱۴۸..... اسکافی: - رسول خدا صلی الله علیه و آله و بعضی از اصحاب هم می دانستند
- ۱۴۹..... جاحظ: - کشتن عمرو کار خیلی مهمی نبود
- ۱۵۰..... اسکافی: - عمرو از مشهورترین شجاعان عرب بود
- ۱۵۱..... - اگر عمرو شجاع نبود چرا در خندق همه ترسیدند؟
- ۱۵۲..... - رجز عمرو و جواب علی علیه السلام
- ۱۵۳..... جاحظ: - ولید نیز خیلی شجاع نبود
- ۱۵۳..... اسکافی: - ولید نیز از شجاعان بود
- ۱۵۴..... جاحظ: - ابوبکر نیز در احد ثابت ماند
- ۱۵۴..... اسکافی: - بیشتر مورخین آن را قبول ندارند
- ۱۵۴..... - مقایسه ابوبکر با علی علیه السلام جایز نیست
- ۱۵۶..... جاحظ: - ابوبکر خواست که با پسرش بجنگد
- ۱۵۶..... اسکافی: - این نیز به ضرر ابوبکر است
- ۱۵۷..... جاحظ: - حال ابوبکر اشرف احوال است
- ۱۵۷..... اسکافی: - بلکه حال علی علیه السلام بالاتر است

«مقدمه»

امیرالمؤمنین علیه السلام در آخر خطبه قاصعه - شماره ۲۳۸ - می فرماید که عده‌ای از بزرگان فریش خدمت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله رسیدند و از حضرتش خواستند که جهت اثبات مدعای خود به درختی که در مقابلشان بود دستور دهد که از جای خود حرکت کند و بود آن حضرت حاضر شود. حضرت چنین کردند. گفتند: بگو که نصف آن سر جایش برود. چنین شد. گفتند: دستور بده که نصف دیگر هم به نصف اول ملحق شود. باز هم انجام شد.

امیرالمؤمنین علیه السلام در این جا می فرماید که من گفتم: لا اله الا الله، ای رسول خدا، من اول کسی هستم که به تو ایمان می آورم و اول کسی هستم که اقرار می کنم حرکت درخت به خاطر تصدیق به نبوت تو انجام شد. آنان گفتند که این سحر است، و آیا جز این شخص کسی تو را تصدیق می کند!

مؤلف محترم شرح نهج البلاغه (ابن ابی الحدید معتزلی) می نویسد: «آنان حضرتش را کوچک شمردند، چون او کم سن و سال بود». و از این جا وارد اشکال جاحظ می شود که اسلام ابوبکر را برتر می داند چون او در ۴۰ سالگی ایمان آورد و علی علیه السلام در کودکی. جاحظ، که کنیه او ابو عثمان است، یکی از دانشمندان معروف اهل سنت و رئیس فرقه جاحظیه از گروه

معتزله می‌باشد. او عقیده دارد که ابوبکر در میان اصحاب بالاترین مقام را دارا است و اشکال مذکور را در کتابی به نام «العثمانیه» نوشته و از آن جا وارد بحث‌های دیگری می‌شود که به خواست خدا می‌آید.

یکی دیگر از علمای معروف فرقه معتزله «ابوجعفر اسکافی» است.

مؤلف شرح نهج البلاغه در ج ۱۷ شرح خود ص ۳-۱۲۳ از او اینگونه یاد می‌کند:

«و اما ابوجعفر اسکافی، او شیخ ما محمد بن عبدالله اسکافی است... او مردی فاضل و عالم بوده و ۷۰ کتاب در علم کلام تصنیف کرده است. او کسی است که بر کتاب «عثمانیه» ابو عثمان جاحظ در زمان حیات او ردیه نوشته و چون جاحظ وارد بغداد شد در اجتماعی به عنوان اعتراض گفت: این کیست که طبق خبری که به من رسید بر کتاب من ردیه نوشته! و ابوجعفر در آن جمع بود و خود را مخفی کرد و دیده نشد. ابوجعفر بر طبق روش معتزله بغداد قائل به تفضیل و علوی‌الرأی بود (می‌گفت که علی علیه السلام از همه اصحاب برتر است) او محقق منصف و کم تعصب بود.»

ابوجعفر کتابی را که بر رد «عثمانیه» جاحظ نوشت «نقض العثمانیه» نام نهاد.

شارح معتزلی نهج البلاغه به مناسبت بحث خطبه فاصمه، خلاصه قسمت‌هایی از کتاب «عثمانیه» و رد آن از «نقض العثمانیه» را در جلد سیزدهم شرح خویش از صفحه ۲۱۶ الی ۲۹۵ به صورت مناظره می‌آورد و از آن جا که دانستن نظرات دو تن از دانشمندان اهل سنت که در قرن دوم و سوم می‌زیسته‌اند (و به اصطلاح از قدما می‌باشند) برای اهلش مفید

است و نیز همه کس به متن عربی آن دسترسی ندارد آن را با ترجمه و توضیح و پاورقی‌هایی در شرح و یا نقد به صورتی که ملاحظه می‌فرمائید در دسترس همگان قرار دادیم. امید است مورد استفاده عموم قرار گیرد و مشمول دعای مؤمنین گردیم.

در ترجمه این اثر سعی شده است تا مطالبی که قشر خاصی می‌توانند از آن بهره گیرند حذف شده و نیز از صحاح سته اهل سنت و بعض کتب معتبر دیگر در تأیید یا رد مطالب ذکر شده استفاده گردید. پیشنهادات، انتقادات و راهنمایی‌های دلسوزانه اهل تحقیق را به جان خریداریم. امید است که از اظهار لطف دریغ نوزند.

نگارنده